

**AGENȚIA DE MONITORIZARE A PRESEI –
ACADEMIA CAȚAVENCU**

FreeEx ROMÂNIA

*Libertatea de exprimare în România
Raport 2002*

INTRODUCERE.....	2
CADRUL LEGISLATIV – DESCRIERE ȘI CAZURI.....	4
1. Codul Penal.....	4
A. Insulta și calomnia.....	7
B. Insulta, calomnia, amenințarea la adresa funcționarilor publici.....	8
Cazuri:.....	9
Anton Mițaru vs. Romeo Popescu și Vocea Vălcii.....	9
Dumitru Tinu vs. Liviu Mihaiu și Academia Cațavencu.....	9
Pleșu vs. Andreescu.....	10
Camelia Ciucă vs. Cornelia Minea.....	10
2. Codul civil. Cazuri.....	11
Dan Voiculescu vs. Evenimentul Zilei.....	11
Valeriu Stoica vs. Mihai Babîțchi.....	11
3. Legea dreptului la replică.....	12
1. Legea nr.3/1974 privind presa (art.72-75 și art.93).....	12
2. Legea 3/1974 Art.75 alin.2.....	12
3. art.13, cel mai periculos articol din proiectul de lege.....	13
4. Legea informațiilor clasificate.....	14
OBIECTII DE PRINCIPIU.....	14
5. Legea audiovizualului.....	15
6. Constituția României. Prevederile referitoare la libertatea de exprimare.....	22
GRUPURI DE PRESIUNE SI INFLUENȚA LOR ASUPRA MASS MEDIA ROMÂNEȘTI. MECANISME ȘI CAZURI CONCRETE.....	25
1. Libertatea de exprimare în mediile audiovizuale. Principalele posturi TV.....	25
Cazul MTC.....	26
2. Alte forme de abuz împotriva dreptului la libera exprimare.....	27
Cazul Armagedon II.....	27
Cazul Ziarul de Vrancea.....	28
Cazul Ioan Mircea Pașcu.....	29
Cazul RODIPET.....	29
3. Ministerul Informațiilor Publice. Strategia de imagine a guvernului.....	30
CORUPȚIA ÎN PRESĂ.....	31

INTRODUCERE

În cei doi ani de guvernare PSD, România a înregistrat un regres semnificativ în ceea ce privește libertatea de exprimare.

Fenomenul cu efectele negative cele mai ample este limitarea accesului la informația difuzată de televiziuni.

Agresiunile cele mai grave ca intensitate sunt cele care s-au declanșat împotriva presei locale. În câteva județe, lideri politici, șefi ai administrației locale asociați cu oameni de afaceri, exercită presiuni barbare împotriva puținelor publicații care îndrăznesc să difuzeze mesaje critice la adresa lor.

În afara acestor două fenomene pe care le acuzăm a fi cele mai grave, mai pot fi consemnate:

1. La nivelul legislației:

- cadrul normativ moștenit de pe vremea dictaturii comuniste nu este modificat pentru a fi armonizat cu practica juridică europeană; ne referim la modificarea articolelor care incriminează insulta și calomnia, care nu numai că sunt menținute în codul penal, dar mai păstrează și pedeapsa cu închisoarea pentru calomnie;
- guvernul și parlamentari ai coaliției de la putere promovează proiecte de lege care sunt în flagrantă contradicție cu principiile libertății de exprimare (ex: proiectul legii informațiilor clasificate; proiectul legii dreptului la replică);
- noua lege a audiovizualului, în ansamblul ei modernă și aliniată principiilor europene, menține controlul politic asupra acordării uneia dintre componentele licenței de emisie audiovizuală. Un alt viciu al legii este că permite suspendarea licenței unui post pentru abateri la nivelul unei emisiuni.

2. Jurisprudența:

- jurisprudența CEDO are putere de lege în România din 1993. Cu toate acestea, în primul rând din cauza nearmonizării legislative (vezi mai sus) cât și din cauza necunoașterii practicii Curții Europene a Drepturilor Omului, procesele urmează litera legii autohtone, respectiv a Codului penal;
- cuantumul despăgubirilor pretinse în procese civile nu respectă principiul proporționalității; au fost emise condamnări la sume aberante pentru contextul economic autohton;
- legea accesului la informațiile de interes public, considerată a fi unul dintre puținele succese în domeniu, a fost promulgată; din păcate, principiul legii nu a fost încă asimilat la nivelul jurisprudenței; primul caz judecat în baza acestei legi a fost un eșec: un cetățean a atacat în instanță refuzul unei instituții de a face publice rezultatele unor analize privitoare la calitatea apei potabile dintr-o localitate; judecătoria a validat, în primă instanță, refuzul.

3. La nivel economic:

- absența oricăror facilități financiare; instituțiile media sunt supuse aceluiași regim de impozitare ca orice altă companie; în Europa, societățile de media sunt scutite de TVA sau au TVA redus până la 50%. Absența protecției economice, determină vulnerabilitatea mass media față de presiuni politice sau ale altor grupuri de interese exercitate prin intermediul pârgurilor economice, în particular prin publicitate; utilizarea publicității ca instrument de control editorial a determinat comportamente frauduloase din partea unor instituții de presă care au început să practice șantajul pentru a obține publicitate.

4. Hărțuirea jurnaliștilor:

- statistic, cel mai important obstacol în calea libertății de exprimare care se manifestă la nivelul ziaristului este atacul în justiție; *cazul cel mai edificator este cel al ziaristilor de la "Ziarul de Vrancea" împotriva cărora au fost deschise, din aprilie 2002 până astăzi, 134 de acțiuni.*
- Ziaristii din presa sportivă sunt frecvent amenințați cu atacuri fizice, violența verbală și, uneori, chiar atacați. Aceasta se întâmplă mai ales în fotbal, unde sumele mari aflate în joc au generat apariția unei serii de grupări mafioate.
Recent Liga Profesionistă de Fotbal a emis un edict care cere interzicerea apariției publice a unui comentator de sport. Președintele acestei organizații, Dumitru Dragomir, este totodată parlamentar din partea principalului partid extremist, România Mare.

5. Cenzura

- utilizarea combinată a tuturor mijloacelor disponibile pentru controlul mass media a redus la tăcere presa în unele zone din țară. Județul Brașov este un exemplu: aici, fără a se fi declanșat un scandal, nici o instituție de media nu mai abordează critic puterea politică. Dispariția vocilor independente s-a petrecut, conform unor observatori locali, prin achiziționarea de către apropiați ai puterii sau chiar de către membri ai partidului de guvernământ a publicațiilor rebele. Un alt exemplu este preluarea controlului asupra celei mai importante rețele de presă regionale, "Monitorul". În contextul unei crize economice, controlul economic asupra trustului Monitorul a fost preluat de un om de afaceri care, ulterior a cedat titlu după titlu unor oameni de afaceri apropiați partidului de guvernământ sau chiar membri PSD. La această oră, parte dintre redacțiile fostei rețele încearcă să se salveze, evadând și lansând noi ziare, sub titlul generic "Ziarul de ..." sau "Obiectiv de...".

6. Feudalizarea

- un fenomen care se manifestă în unele județe din țară este concentrarea puterii politice, economice și informaționale la nivelul liderilor politici din județe. Unul dintre cele mai clare cazuri este la Bacău: primarul Sechelariu și oamenii de afaceri care-i sunt apropiați au achiziționat principalele obiective economice din zonă. Acesta deține puterea politică și administrativă și este și acționar al principalului post de televiziune local, al unui cotidian local și al rețelei de difuzare de presă. La fel se întâmplă la Constanța, unde primarul Mazăre a devenit "nașul" județului, în Vrancea, și în Buzău.

-

Capitolul I

CADRUL LEGISLATIV – DESCRIERE ȘI CAZURI

1. Codul Penal

La începutul anilor 2000 jurnalismul în România înfruntă o combinație de obstacole vechi și noi în calea libertății de exprimare.

Legea internă, moștenită din vremea dictaturii comuniste, conține încă articole și prevederi care amenință libertatea de exprimare. Statistici ale Ministerului de Justiție arată că există peste 400 de procese penale pe rol care implică ziariști, majoritatea acestora fiind dați în judecată în baza articolelor 205 și 206.

Conform legislației românești toate tipurile de defăimare intră sub incidență penală. Codul penal român, adoptat în 1968 în timpul regimului comunist a fost amendat în mod repetat, după 1990, dar numai un număr mic de articole au fost modificate într-o manieră favorabilă libertății de exprimare.

Mentalitatea (sau cunoștințele) unui mare număr de judecători, procurori și avocați are, de asemenea, rădăcini în perioada comunistă; procesele împotriva ziariștilor se bazează în principal pe Codul penal. Acest tip de atitudine intră în conflict cu faptul că România este semnatară a Convenției Europene a Drepturilor Omului și a altor tratate internaționale importante. Consecința este aceea că ziariștii sunt judecați pe baza Codului penal, chiar dacă jurisprudența Curții Europene este prioritară (conform art.11 alin. 2 și art. 20 alin 2 din Constituție) față de legislația internă.

Iată care ar sunt prevederile din Codul penal care impiedică asupra exercitării acestui drept fundamental al omului:

(Codul penal cu modificările prevăzute de Legea nr.140/1996)

Art. 205 „Atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 2 ani sau cu amendă.¹

Aceeași pedeapsă se aplică și în cazul când se atribuie unei persoane un defect, boală sau infirmitate care, chiar reale de-ar fi, nu ar trebui relevate.

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Împăcarea părților înlătură răspunderea penală.”

Art. 206 „Afirmarea ori imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea

¹ Maximul pedepsei cu închisoarea pentru infracțiunea de insultă a fost majorat de la 3 luni la 2 ani prin Legea nr.140/1996, adoptată de Senat la 25 septembrie 1996 și de Camera Deputaților la 30 septembrie 1996, anterior alegerilor din 3/17 noiembrie 1996.

persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.²

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Împăcarea părților înlătură răspunderea penală.”

Art. 207 „Proba verității celor afirmate sau imputate este admisibilă, dacă afirmarea sau imputarea a fost săvârșită pentru apărarea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a făcut proba verității nu constituie infracțiunea de insultă sau calomnie.”

Art. 166 (1) „Propaganda în vederea instaurării unui stat totalitar, săvârșită prin orice mijloace, în public, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani și interzicerea unor drepturi.”

(2) “Propaganda constă în răspândirea, în mod sistematic, sau în apologia unor idei, concepții sau doctrine cu intenția de a convinge și de a atrage noi adepți.”

Art. 166/1 (1) „Inițierea, organizarea, săvârșirea sau sprijinirea de acțiuni care pot pune în pericol sub orice formă ordinea constituțională, caracterul național, suveran, independent, unitar și indivizibil al statului român se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.”

(2) “Fapta de a îndemna publicul la săvârșirea faptelor prevăzute în alin. 1 se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.”

(3) “Dacă fapta prevăzută în alin. 2 a avut ca urmare săvârșirea infracțiunii la care s-a îndemnat, pedeapsa este cea prevăzută de lege pentru acea infracțiune.”

(4) “Întreprinderea oricărei acțiuni pentru schimbarea prin violență a ordinii constituționale se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.”

Art. 168/1 „Comunicarea sau răspândirea, prin orice mijloace, de știri, date sau informații false ori de documente falsificate, dacă fapta este de natură să aducă atingere siguranței statului sau relațiilor internaționale ale României, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.”

Art. 169 (1) „Divulgarea unor documente sau a unor date care constituie secrete de stat ori a altor documente sau date, de către cel care le cunoaște datorită atribuțiilor de serviciu, dacă fapta este de natură să pună în pericol siguranța statului, se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.”

(2) “Deținerea în afara îndatoririlor de serviciu a unui document ce constituie secret de stat, dacă fapta este de natură să pună în pericol siguranța statului, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.”

(3) “Cu pedeapsa prevăzută în alin. 2 se sancționează deținerea în afara îndatoririlor de serviciu a altor documente în vederea divulgării, dacă fapta este de natură să pună în pericol siguranța statului.”

² Maximul pedepsei cu închisoarea pentru infracțiunea de calomnie a fost majorat de la 1 an la 3 ani prin Legea nr.140/1996, adoptată de Senat la 25 septembrie 1996 și de Camera Deputaților la 30 septembrie 1996, anterior alegerilor din 3/17 noiembrie 1996.

(4) "Dacă faptele prevăzute în alineatele precedente sunt săvârșite de orice altă persoană, pedeapsa este închisoarea de la unu la 7 ani."

Art. 236 (1) „Orice manifestare prin care se exprimă dispreț pentru însemnele României se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.”

(2) "Manifestarea prin care se exprimă dispreț pentru emblemele sau semnele de care se folosesc autoritățile se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 1 an sau cu amendă."

Art. 236/1 „Manifestările publice săvârșite cu intenția de a defăima țara sau națiunea română se pedepsesc cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.”

Art 238 (1) „Atingerea adusă onoarei sau amenințarea săvârșită în public, împotriva uneia dintre persoanele care îndeplinesc o activitate importantă de stat, în legătură cu activitatea acesteia și de natură a aduce atingere autorității, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.”

Art. 239 (1) „Insulta, calomnia ori amenințarea săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă contra unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercițiul funcțiunii ori pentru fapte îndeplinite în exercițiul funcțiunii, se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 4 ani.”

(2) ... [are ca obiect lovirea sau alte acte de violență fizică]

(3) "Dacă faptele prevăzute în alineatele precedente sunt săvârșite împotriva unui magistrat, polițist sau jandarm ori alt militar, maximul special al pedepsei se majorează cu 3 ani."³

Art. 317 „Propaganda naționalist-șovină, ațâțarea urii de rasă sau naționale, dacă fapta nu constituie infracțiunea prevăzută în art. 166, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.”

Ordonanța de urgență nr.58 din 23 mai 2002 modifică și completează Codul penal cu privire la unele dispoziții referitoare la infracțiuni contra demnității și infracțiuni contra autorității:

<<Art. I. - Codul penal al României, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.65 din 16 aprilie 1997, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Alineatul 1 al **articolului 205** va avea următorul cuprins: "Atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură, se pedepsește cu amendă."

2. Alineatul 1 al **articolului 206** va avea următorul cuprins:

"Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare de la 2 luni la 2 ani sau cu amendă."

3. **Articolul 238** se abrogă.

³ Alineatul 3 a fost introdus prin Legea 140/1996.

4. Alineatul 1 al **articolului 239** va avea următorul cuprins:

"Insulta sau calomnia săvârșită nemijlocit ori prin mijloace de comunicare directă contra unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercițiul funcțiunii ori pentru fapte îndeplinite în exercițiul funcțiunii, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani."

5. La articolul 239, după alineatul 1 se introduce un alineat nou cu următorul cuprins:

"Amenințarea săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă contra unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercițiul funcțiunii ori pentru fapte îndeplinite în exercițiul funcțiunii, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 4 ani." >>

Vă prezentăm mai jos comentariile APADOR-CH pe marginea Codului penal, la care au aderat și alte organizații neguvernamentale.

În mai 2002, Guvernul a emis o Ordonanță de Urgență prin care a amendat unele prevederi din Codul Penal cu privire la libertatea de exprimare. Rezultatul a fost doar o **cosmetizare a articolelor 205, 206, și 239 alin.1, singurul abrogat fiind 238 (ofensa adusă autorității)**. În iunie 2002, un grup de 17 organizații neguvernamentale și publicații precum și 18 persoane (în mare majoritate reprezentând publicații din țară și din străinătate) au protestat public împotriva OUG nr.58/23 mai 2002.

Camera Deputaților a adoptat OUG fără nici o modificare iar Senatul a operat doar două modificări nesemnificative (micșorarea pedepsei cu închisoarea la articolul 206 – calomnia – și introducerea alternativei amenzii la articolul 239, alin.1).

Deoarece nici Camera Deputaților, nici Senatul nu au ținut cont de argumentele și propunerile organizațiilor neguvernamentale și presei, APADOR-CH cere Comisiei de mediere să amendeze proiectul de lege în conformitate cu propunerile reprezentanților societății civile.

APADOR-CH amintește comentariile și propunerile semnatarilor protestului:

A. Insulta și calomnia

Din art.205 – insulta – s-a eliminat numai alternativa închisorii, păstrându-se amenda **penală** deci tot o condamnare penală trecută în cazier.Art.206 – calomnia – menține pedeapsa alternativă a **amenzii penale sau închisorii**, reducându-se numai termenele pedepsei cu închisoare.

Nu se prevede nimic în legătură cu art.207 – proba verității. În toate statele democratice, principalele apărări ale celor acuzați de insultă sau calomnie sunt **buna credință, interesul public și, rar, proba verității dar numai ca alternativă la celelalte două și numai la alegerea acuzatului.**

Menținerea probei verității ca unică apărare este o caracteristică a sistemului retrograd al legii penale românești care cere acuzatului să își dovedească nevinovăția. Într-un sistem juridic democratic, acuzarea trebuie să dovedească vinovăția acuzatului. În plus, trebuie avut în vedere standardul european al verificării rezonabile făcute de ziariști, cărora nu li se poate pretinde efectuarea unor cercetări complete pentru stabilirea indubitabilă a adevărului sau falsității unei informații. În cazul Dalban vs România, Curtea europeană a afirmat că proba

verității este inacceptabilă în raport cu exprimarea unor opinii, că relatarea unor fapte trebuie admisă atât timp cât acestea nu sunt “total neadevărate” și că sarcina probei revine celui care acuză.

În opinia asociațiilor semnatare articolele 205 și 206 trebuie eliminate din Codul penal. Răspunderea pentru insultă sau calomnie trebuie să fie exclusiv de natură civilă. De asemenea, răspunderea pentru astfel de fapte trebuie regândită în sensul că în situația reparării prejudiciilor morale să aibă prioritate alte mijloace decât cele bănești.

În cazul în care **abrogarea calomniei** nu este acceptată, organizațiile semnatare **cer eliminarea pedepsei cu închisoarea. Menținerea acestei pedepse pentru un delict de opinie este un tip de cenzură care descurajează ziarisții și îngrădește libertatea de exprimare.**

B. Insulta, calomnia, amenințarea la adresa funcționarilor publici

Art.238 (ofensă adusă autorității) a fost abrogat. Dar se menține, într-o formă ușor modificată, art.239 alin.1. respectiv pedepse mai mari în cazul insultei și calomniei la adresa unei largi categorii de funcționari publici și anume cei care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat. Prin urmare, această categorie de “funcționari publici” continuă să beneficieze de o protecție sporită față de persoanele obișnuite. În timp ce insulta și calomnia împotriva oricărei persoane se pedepsesc cu amendă (insulta) respectiv cu amendă sau închisoare de la 2 luni la 2 ani – sau o lună la 6 luni, potrivit variantei Comisiei juridice a Senatului - (calomnia) aceleași fapte comise împotriva unui funcționar public se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 3 ani, sau amendă (conform modificării aduse de Comisia juridică a Senatului). Astfel, se încalcă principiul egalității în fața legii. Prevederile art.239 alin.1 au fost – și probabil vor mai fi – utilizate de unii funcționari publici pentru confecționarea unor dosare penale pentru ultraj verbal, în cazul unor persoane “incomode”.

Organizațiile semnatare consideră că, prin acest proiect de lege, autoritățile statului nu și-au îndeplinit obligațiile prevăzute în Rezoluția nr.1123 din 1997 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. In opinia organizațiilor semnatare, restângerile libertății de exprimare se mențin și în urma modificării articolelor menționate în mod expres în Rezoluție.

Organizațiile semnatare cer Parlamentului României:

- să elimine art.205 (insulta)
- să elimine art.206 (calomnia) sau, în cel mai rău caz, să se renunțe la pedeapsa cu închisoarea. Dacă nu se elimină incriminarea, **este necesară modificarea art.207, în sensul introducerii bunei-credințe și a interesului public drept mijloace de probă, alternativ sau simultan cu proba verității**
- să elimine art.239 alin.1, urmând ca funcționarii publici să recurgă la prevederile de drept comun aplicabile în cazul oricărei persoane care se consideră insultată sau calomniată.

Protestul din iunie 2002 a fost semnat de următorii:

APADOR-CH, CENTRUL PENTRU JURNALISM INDEPENDENT, AGENȚIA DE MONITORIZARE A PRESEI "ACADEMIA CAȚAVENCU", ASOCIAȚIA PENTRU PROTEJAREA ȘI PROMOVAREA LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE (APPLE), LIGA ROMANA DE PRESĂ, TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ROMANIA, FUNDAȚIA PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ, SOCIETATEA ACADEMICĂ DIN ROMÂNIA, ACCEPT, Membrii Fundației Radiourilor Independente din România – RAIND, APZ Suceava, REDACȚIA VOCEA VÂLCII - Rm. Vâlcea, REDACȚIA COTIDIANULUI “24 DE ORE MUREȘENE” - Tg. Mureș, AGENȚIA DE PRESĂ “PROMPT MEDIA”, ASOCIAȚIA CIVICĂ DE MEDIA EURO .21, FUNDAȚIA “TERRA Mileniul III”, CENTRUL REGIONAL "CLIMATE ACTION NETWORK FOR CENTRAL AND EASTERN EUROPE", LIGA PRO EUROPA, Tg. Mureș.

Au mai aderat la protest, următorii:

LUCIAN BRANEA - Director executiv - CENTRUL LOGISTIC TACTIC, CRISTINA HURDUBAIA - Redactor-șef ZIUA de Constanța, ALEXANDRU JINGA, TEODOR LUNGU – Pasadena – CA - USA, DANIEL SAUCA, -Director "TRANSILVANIA JURNAL" Ediția de Sălaj, MIHAI PAVELESCU – Editor - MEDIA EXPRES, CĂTĂLIN MORARU - Redactor șef MONITORUL DE BOTOȘANI, DORIN M. PETRE – Președinte, TRENDMAR - Inc. Lisle – Illinois – USA, RADU PORTOCALĂ – jurnalist -membru al grupului SOCIETATEA DE MĂINE – Paris – Franța, IOAN ROȘCA - membru al grupului SOCIETATEA DE MĂINE – Canada, GEORGE GANE - membru al grupului SOCIETATEA DE MĂINE – Munchen – RFG, ROXANA BOJARIU - membră a e-grupului de atitudine civică CIBERPLAI – București – România, DAN MASCA - Director – REEA - Târgu Mureș, FLORIAN GOLDSTAIN - director general al ziarului BURSA, SERGIU CONSTANTIN – cercetător - ACADEMIA EUROPEANĂ DIN BOLZANO, RAREȘ BEURAN – fotoreporter - Centrul de Resurse pentru Comunitățile pentru Romi, LILIANA POENARU – avocat, DAN CULCER - Președinte al Asociației Jurnaliștilor Români – VEST

Cazuri:

Anton Mițaru vs. Romeo Popescu și Vocea Vâlceii

Romeo Popescu, redactor-șef la săptămânalul Vocea Vâlceii (Râmnicu Vâlcea) a publicat în august și septembrie 2001 trei articole în care pune în discuție calitatea de revoluționari a unor membri ai Asociației Luptătorilor din Decembrie '89 (ALD '89) – Vâlcea.

Articolele s-au numit "Revoluționarii vor pământ", "Revoluționarii rup tăcerea" și "Revoluționarii impostori". În primul dintre acestea Romeo Popescu scrie: <<Ei își spun "revoluționari" și în ordine alfabetică sunt: Gheorghe Bratu, Dorel Constantinescu, Claudiu Dragoș, John Feraru, Anton Mițaru și ultimul pe listă, cu voia dumneavoastră, Ștefan Prală - președintele (încă?) Asociației Luptătorilor din Decembrie '89 (ALD '89) - Vâlcea. Înainte de a intra în detalii, se cuvine a fi făcute unele precizări. În municipiul Rm. Vâlcea preluarea sediului Județenei PCR s-a făcut fără lupte, victime sau împotriviri>>. Romeo Popescu spune despre Ștefan Prală și Anton Mițaru că "au făcut Revoluția sub plapumă sau în fața televizoarelor, până când l-au arestat pe Ceaușescu". Nemulțumirea ziaristului este aceea că cei șase membri ai ALD'89-Vâlcea i-au solicitat primarului, în baza legii 42/1990, câte un hectar de teren, intravilan. <<Având în vedere faptul că "revoluționarii" județului s-au numit în această calitate între ei (NU TOȚII!), că nu au curaj să publice lista celor care au această calitate (MAI AU RUȘINE, TOTUȘII!), că nu au făcut nimic altceva (meritoriu) decât marea masă de râmniceni care nu a mai putut intra în clădirea Comitetului Județean PCR - Vâlcea, cererea a 52 de hectare de teren construibil, în INTRAVILAN, vine în contradicție cu drepturile legitime ale locuitorilor municipiului Rm. Vâlcea care și-au pierdut pământul prin confiscări abuzive ale comuniștilor bolșevici. Nu am întâlnit niciodată, până acum, atâta insolență ca la "grupul celor 6", al cărui exponent a fost deputatul Anton Mițaru>>. Romeo Popescu i-a mai numit pe aceștia și <<"revoluționari" de plus>>.

Judecătoria Vâlcea l-a condamnat pe Romeo Popescu la plata a 7.000.000 lei amenda penală pentru insulta (art. 205 Cod Penal), la plata a 25.000.000 lei daune morale (în solidar cu partea responsabilă civilmente) către partea vătămată Anton Mițaru, la 6.000.000 lei cheltuieli de judecată, și la 300.000 lei cheltuieli judiciare.

Cazul se află acum pe rolul Tribunalului Vâlcea. Strămutarea nu a fost acceptată.

Dumitru Tinu vs. Liviu Mihaiu și Academia Cațavencu

Liviu Mihaiu de la săptămânalul Academia Cațavencu a fost condamnat în iunie 2002, cu sentință definitivă, **la plata unei amenzi penale în valoare de 10 000 000 lei** (aprox. 300 EUR) într-un proces de calomnie (art. 206 Cod Penal) intentat de Dumitru Tinu, directorul ziarului Adevărul. De asemenea, Liviu Mihaiu a mai fost obligat, în solidar cu “Academia Cațavencu”, la plata a 40 000 000 lei (aprox. 1200 EUR) daune civile.

În 1999 Liviu Mihaiu a publicat un articol despre Dumitru Tinu, în care susținea ca acesta ar fi primit de la firma Bali un ceas Bulgari (estimat la 1600 EUR). Aceasta informație s-a dovedit a fi falsă. Liviu Mihaiu afirma că a făcut o verificare a informației pe care a considerat-o suficientă (din două surse) și a publicat acest articol fiind convins de veridicitatea afirmațiilor sale.

Pleșu vs. Andreescu

În ziua de 20.02.2001, Gabriel Andreescu a organizat o conferință de presă care avea ca obiect critica activității Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității – CNSAS și posibilele explicații pentru activitatea defectuoasă a acestei instituții. Când ziariștii prezenți au cerut explicații asupra disfuncționalităților din cadrul activității CNSAS, G.A. a invocat lipsa de profesionalism, indiferența, comoditatea membrilor CNSAS. Astfel, G.A. considera că într-un singur caz ar putea exista explicații legate de dosar, la domnul Andrei Pleșu: “Avem un singur caz despre care pot spune ca am o bănuială (...) cred că avem dreptul să ne exprimăm bănuielile, iar persoana pe care o am în minte este dl. Andrei Pleșu.” Este important de știut că Andrei Pleșu era la momentul respectiv (și este încă) membru în Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, iar esența acuzației făcute de G.A. a fost “șantajabilitatea lui Pleșu datorită unor probleme la dosar”, și nu faptul că “a fost colaborator al securității”.

În baza declarațiilor citate, și a altora asemănătoare, Andrei Pleșu a înaintat o plângere la Judecătoria Sect. 4 București, în care îl acuza pe G.A. de insultă și calomnie, invocând art. 205 și 206 din Codul Penal.

La data de 13.07.2001, Judecătoria Sect. 4 București îl achită pe Gabriel Andreescu, sub aspectul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 205 C.P. și art. 206 C.P., în baza cărora fusese acuzat. Gabriel Andreescu a făcut dovada bunei credințe în fața instanței. După achitarea lui G.A., Andrei Pleșu a făcut recurs la Tribunalul București.

La acest al doilea proces, în data de 29 octombrie 2001, printr-o sentință definitivă a Tribunalului București, G.A. a fost condamnat la o amendă penală de 5 milioane de lei și obligat la plata sumei de 50 milioane de lei despăgubiri civile.

Gabriel Andreescu a înaintat o plângere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Camelia Ciucă vs. Cornelia Minea

În Iunie 2001, Camelia Ciuca, judecătoare la Judecătoria Constanța a dat-o în judecată pe Cornelia Minea de la “Independentul”. Într-un articol din 28 mai 2001, intitulat “Judecătorea Camelia Ciucă recidivează în sentințe stupefiante”, Cornelia Minea critica o sentință civilă a judecătorei – într-un proces legat de un litigiu de muncă.

Procesul s-a judecat într-o primă fază la Judecătoria Constanța, iar Cornelia Minea a fost condamnată la plata unei amenzi penale de 6 000 000 de lei și la plata a 100 000 000 de lei (aprox. 3 000 EUR) daune morale în solidar cu partea responsabilă civilmente SC Avangard Press SA, editorul ziarului "Independentul".

Menționăm că decizia judecătorească în procesul legat de litigiul de muncă - pe care articolul Corneliei Minea o pune în discuție - fusese casată la instanța superioară.

Procesul a fost strămutat la Tribunalul Galați care a menținut - printr-o sentință definitivă - condamnarea penală (amenda penală în valoare de 6 000 000 de lei) și a redus cuantumul daunelor morale plătibile în solidar cu partea responsabilă civilmente SC Avangard Press SA la 60 000 000 de lei.

2. Codul civil. Cazuri

Dan Voiculescu vs. Evenimentul Zilei

Dan Badea și Cornel Nistorescu, în solidar cu firma "Expres", editorul ziarului Evenimentul Zilei, au fost condamnați la plata a 200 000 000 de lei (aprox. 6 000 EUR) daune morale și 60 000 000 de lei (aprox. 2 000 EUR) într-un proces civil cu Dan Voiculescu, om de afaceri și președintele Partidului Umanist Român (care este în coaliția aflată la guvernare).

Pe 28 iunie 2000, Dan Badea publica articolul "Dan Voiculescu, nabab în Epoca de Aur", care începea cu fraza "Unul dintre cei mai controversați multi-miliardari români a fost și rămâne Dan Voiculescu". Articolul conținea informații critice despre activitatea omului de afaceri și politicianului înainte de '89. Câteva zile mai târziu, pe 7 iulie, Cornel Nistorescu, director al Evenimentului Zilei, a publicat un editorial - pamflet care îl viza pe Dan Voiculescu. Acest editorial a apărut ca o reacție la atacurile declanșate de televiziunea Antena 1 și ziarul Jurnalul Național (la care Dan Voiculescu este acționar principal) la adresa directorului Evenimentului Zilei.

Cazul se află în acest moment pe rol la Curtea de Apel București.

Valeriu Stoica vs. Mihai Babițchi

Directorul trustului de presă "Unitatea" din Alba Iulia, Mihai Babițchi, a fost condamnat în luna iulie de către o instanță a Tribunalului Ploiești la plata sumei de o sută de milioane de lei către fostul ministru al Justiției, Valeriu Stoica.

La sfârșitul lunii noiembrie 2000, Babițchi a scris un comentariu pe marginea unui așa-numit memoriu conceput de "un grup de actuali și foști lucrători ai unor servicii secrete" în legătură cu mega-escrocheria FNI. În material, ziaristul și-a exprimat îndoiala asupra autenticității faptelor și a calificat memoriul ca pe un scenariu SF. Autorii respectivului comentariu dezvăluiau cum anumiți politicieni și miniștri ai puterii din anii 1996-2000 au retras sume exorbitante, de ordinul miliardelor, cu câteva zile înainte de prăbușirea Fondului.

După ce a pierdut procesul la Judecătoria Alba Iulia, Valeriu Stoica a cerut CSJ strămutarea acestuia la Ploiești, unde domnia sa a mai câștigat și alte procese de acest tip. Avocatul ziaristului, Victor Ioan Bleahu, ne-a declarat că procesul "a fost un circ

veritabil, în care președinta completului a coalizat cu avocata lui Stoica, iar eu am fost pus în imposibilitatea de a pleda cauza.

Practic, cele două au lucrat în două schimburi, când una când cealaltă, să-l descurajeze pe avocat, iar reprezentanta lui Stoica, Mirele Serbaniuc, chiar l-a amenințat că va fi dat în judecată dacă mai face trimiteri la poziția politică a liderului PNL", a mai spus Bleahu. Considerând soluția data de Tribunalul Ploiești drept "absolut scandaloasă", jurnalistul Mihai Babițchi a subliniat că va depune diligențele necesare pentru promovarea recursului în anulare.

(sursa: *Evenimentul Zilei, Ediția de Transilvania - Lucian Dobrater*)

3. **Legea dreptului la replică**

Proiectul de lege a fost adoptat de Camera Deputaților și Senat și urmează să fie dezbătut în comisia de mediere.

Un raport al APADOR-CH, la care AMP este co-semnatar, consideră proiectul de lege ca fiind "nu numai **inutil ci și periculos pentru libertatea presei** din următoarele motive:

1. Cele 5 articole rămase în vigoare din Legea nr.3/1974 privind presa (art.72-75 și art.93) sunt acoperitoare pentru dreptul la rectificare și la replică și corespund, în principiu, Rezoluției (74)26 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei. Singurele modificări ce ar trebui aduse acestor articole se referă la :

- **durata procedurii**, respectiv scurtarea tuturor termenelor (de la 15 sau 30 de zile la maximum 3 zile) astfel încât eventuala publicare a rectificării/replicii să fie cât mai apariată de momentul apariției articolului contestat;

- **reformularea alineatului final al art.72** în sensul actualizării și indicării **tuturor cazurilor** în care publicațiile **nu au obligația de a difuza dreptul la rectificare/replică**. Unul din aceste cazuri trebuie să privească **în mod obligatoriu judecățile de valoare în chestiuni de interes public;**

- **actualizarea cuantumului amenzilor** pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești prin care instanța ar obliga o publicație/post de radio sau televiziune să difuzeze un drept la rectificare sau la replică.

2. Prin comparație cu prevederile din Legea 3/1974, proiectul de lege adoptat de Camera Deputaților **reduce, prin art.11 alin.1, rolul instanțelor de judecată la unul strict formal, de simplă constatare a neîndeplinirii obligației prevăzute la art.5 (publicarea gratuită, în anume termene și condiții, a rectificării sau replicii)**. Art.75 alin.2 din Legea 3/1974 prevede: "**Dacă instanța judecătorească constată că refuzul** (de a publica dreptul la replică - n.n.) **este neîntemeiat, obligă organul de presă să publice**" Cu alte cuvinte, art.75 alin.2 dă posibilitatea instanței de a analiza **fondul problemei** (dacă refuzul de a publica rectificarea/replică este sau nu întemeiat) în vreme ce art.11 alin 1 din noul proiect de lege **limitează rolul instanței de judecată doar la constatarea nepublicării rectificării sau replicii.**

Art.9 din proiect menționează condițiile în care publicația nu va acorda dreptul la replică. Aceste condiții sunt strict **formale** (dimensiunea dreptului la replică, limbajul folosit, nereferirea la terți) deoarece nu includ și situațiile **ce țin de fondul problemei**. Astfel, dacă un ziarist prezintă fapte cu privire la care a efectuat verificări rezonabile, ori exprimă opinii în chestiuni de interes public (inclusiv cu privire la persoane aflate în funcții civile) publicația nu trebuie să fie obligată să publice dreptul la replică/rectificare. Dacă ar fi existat o astfel de prevedere în art.9, instanța ar fi putut să facă o examinare **pe fond** a pretențiilor reclamantului.

Prin urmare, prin coroborarea art.5 cu art.9, rezultă că rolul instanțelor în cauzele privind dreptul la replică rămâne **pur formal**, neîngăduind o **examinare pe fond**, ceea ce reprezintă o **restrângere inacceptabilă a atribuțiilor acestor instanțe**.

3. Cel mai periculos articol din proiectul de lege este art.13 (“Publicarea rectificării sau a replicii nu împiedică persoana ce se consideră lezată să se adreseze instanțelor judecătorești competente pentru acordarea de despăgubiri sau pentru constatarea săvârșirii unei infracțiuni, după caz.”). O astfel de prevedere **nu există în Rezoluția (74) 26 a Comitetului Miniștrilor**. Ea nu există nici măcar în articolele rămase în vigoare din Legea 3/1974. În opinia asociației, **publicarea rectificării/replicii, fie imediat, fie ca urmare a unei hotărâri judecătorești, constituie o reparare suficientă a eventualelor daune morale suferite de o persoană prin difuzarea, în mass media, a unor materiale ce o privesc**. (A se vedea în acest sens și jurisprudența din ultimii ani a Curții europene a drepturilor omului în sensul că însăși existența hotărârii Curții prin care se constată că statul reclamat a încălcat unul sau mai multe drepturi constituie o reparare integrală și suficientă a prejudiciului moral suferit de reclamant). Conform art.13, indiferent dacă **rectificarea/replica a fost – sau nu – publicată**, persoana care se consideră lezată se poate adresa **instanțelor pentru acordarea de despăgubiri sau pentru aplicarea unor sancțiuni penale**. Altfel spus, conform actualului proiect de lege **simpla publicare a unui articol poate atrage trei feluri de sancțiuni: amendă** (denumită impropriu “contravențională” în art.12) pentru nepublicarea dreptului la replică/rectificare; **sancțiuni penale (amendă sau închisoare) prevăzute în art.205 și 206 Cod penal; sancțiuni pecuniare (despăgubiri)** acordate de instanțele civile conform art.998 și 999 Cod civil.

Dat fiind că articolele 205 (insulta) și 206 (calomnia) din Codul penal sunt în vigoare (și după toate aparențele, nu există intenția de a le elimina) și se află la baza a numeroase dosare penale împotriva ziariștilor, iar procesele civile în care se solicită ziariștilor despăgubiri substanțiale pentru daune morale s-au înmulțit, **proiectul de lege privind dreptul la rectificare/replică adaugă sancțiuni suplimentare care constituie noi amenințări la adresa libertății presei.**”

La momentul protestului (25 aprilie 2002), proiectul se afla în dezbaterile Senatului. Menționăm că de la acel moment proiectul de lege nu a suferit nici o modificare.

4. Legea informațiilor clasificate

În februarie 2002, în urma întâlnirii cu un grup de parlamentari implicați în revizuirea Legii informațiilor clasificate, desfășurată la Camera Deputaților, câteva organizații ale societății civile, printre care și Agenția de Monitorizare a Presei, cereau, printr-un protest, modificări de fond ale proiectului de lege a informațiilor clasificate. Aceste organizații considerau că respectivul proiect “favorizează numai corupția și abuzul administrativ”.

Semnatarii respectivului protest au fost: APADOR-CH, Societatea Academică din România (SAR), Agenția de Monitorizare a Presei, Centrul pentru Jurnalism Independent, Asociația Română pentru Transparență, Solidaritatea Universitară, Liga Română de Presă.

Varianta finală a Legii informațiilor clasificate a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 248 din 12 aprilie 2002. Această variantă finală nu conține modificările “de fond” cerute de societatea civilă. Prezentăm, în continuare, care sunt aceste probleme din punctul nostru de vedere, precum și modificările punctuale pe care le propunem în acest text de lege.

Proiectul transformă pe orice străin, indiferent de țara din care provine, ca și pe orice român cu dublă cetățenie, în potențiali trădători, face din orice cetățean un criminal dacă nu este un colaborator voluntar al serviciilor secrete și permite administrației, după bunul său plac, să transforme în secrete de stat și de serviciu practic orice informații care îi pot aduce prejudicii. În mijlocul unei declarate campanii împotriva corupției proiectul permite practic administrației, firmelor de stat, armatei și industriei militare să se sustragă în totalitate controlului public.

Această formă a Legii subminează prevederile Legii liberului acces la informațiile de interes public adoptată în anul 2001 și ale cărei norme de implementare au fost adoptate în februarie 2002.

Legea informațiilor clasificate a fost adoptată fără ca procesul de dezbatere să îl conțină și pe acela de consultare cu reprezentanții societății civile. Astfel de practici legislative sunt ca atare nedemocratice și neprofesioniste și trebuie amendate nu numai de către opinia publică, dar și de către oamenii politici.

OBIECȚII DE PRINCIPIU

1. Nu trebuie clasificate **toate** informațiile din domeniile siguranței naționale și apărării naționale. În mod greșit, proiectul de lege clasifică, **în mod automat și integral, toate informațiile din aceste domenii.**
2. Listele **categoriilor de secrete** (nu informația ca atare) **trebuie să fie publice**, pentru că altfel legea **nu îndeplinește cerința previzibilității** iar persoanele nu-și pot adapta comportamentul prevederilor legale.
3. **Reexaminarea nivelurilor de secretizare trebuie efectuată periodic** (de exemplu, o dată la doi ani). Proiectul nu are o astfel de prevedere.
4. **Informațiile declassificate trebuie aduse la cunoștința publicului.** Proiectul omite să prevadă această obligație a emitentului sau deținătorului informației declassificate.

5. Proiectul trebuie să includă posibilitatea **contestării în justiție a includerii unor informații în categoria secretelor, cu respectarea, de către judecători, a confidențialității conținutului informațiilor, dar și posibilitatea de a le declassifica dacă au fost secretizate în mod injust.**
6. Noțiunea de interes public lipsește din textul proiectului. **Interesul public** în aflarea unor informații **poate avea prioritate** față de dorința autorităților de a secretiza cât mai multe informații.
7. **Secretul de serviciu** nu trebuie reglementat prin lege. În orice caz, secretul de serviciu este legat cel mult de strategiile comerciale, ca atare formularea actuală, care obligă autoritățile și administrația publică să-și precizeze secretele de serviciu este cu totul scandaloasă. Nu poate exista secret de serviciu la instituțiile bugetare care nu sînt implicate în siguranța națională, utilizarea banilor publici în orice fel de activitate trebuind să fie perfect transparentă.
8. **Răspunderea, inclusiv penală, pentru protejarea informațiilor clasificate trebuie să revină exclusiv autorităților deținătoare și nu altor persoane.**
9. *Accesul cetățenilor statelor membre NATO și UE și al cetățenilor români care au o a doua cetățenie a unuia dintre aceste state nu poate fi limitat în perspectiva aderării României la aceste două structuri, mai ales cînd inițiatorii afirmă că acesta e mobilul legii.*
9. Proiectul **nu îndeplinește cerința previzibilității, menținând expresia vagă, ambiguă și imposibil de definit "...de natură să..."** – preluată din vechea Lege 23/71 privind secretul de stat - atunci cînd se referă la pericolele împotriva siguranței naționale, ori a altor valori pe care statul dorește să le protejeze.

5. Legea audiovizualului

În iulie 2002 a fost adoptată Legea Audiovizualului (nr, 504/2002), anulând vechea Lege Nr. 48 a audiovizualului. Deși reprezentanți ai societății civile s-au implicat în procesul de amendare și transformare a proiectului inițial propus,

Legea audiovizualului conține prevederi care, la puțină vreme după adoptarea Legii, au dat naștere la numeroase discuții și interpretări - exemplu: Cazul OTV.

Cazul OTV

Emisiunea Dan Diaconescu în Direct

În zilele de 31 iulie și 10 septembrie 2002, postul de televiziune Omega TV a transmis emisiunea Dan Diaconescu în Direct, ambele ediții avându-l ca invitat pe președintele Partidului România Mare, senatorul Corneliu Vadim Tudor. C.V. Tudor este cunoscut, ca și alți membri ai partidului său, pentru atitudinea și discursul său naționalist.

În cadrul celor două ediții în discuție, C.V. Tudor a manifestat astfel de atitudini naționaliste, după cum se poate observa în fragmentele următoare. Moderatorul emisiunii, Dan Diaconescu, nu a luat atitudine față de manifestările invitatului său.

CORNELIU VADIM TUDOR:

- "(...) Dar vom vorbi și despre dl. Elie Wiesel, care, fie că a fost informat greșit, fie că are o genă de tãmbãlãu, de harțã, de scandal, permanentã în el, dar în ambele eventualități, el va trebui să-și păzească gura. Pentru că noi nu suntem la cheremul lor și noi nu suntem colonia lor, a mafiei sioniste mondiale. (...)” (Moderatorul nu intervine) - Extras din emisiunea Dan Diaconescu în Direct difuzată în data de 10.09.2002;
- "Decât o democrație bolnavă, mai bine o dictatură sănătoasă." - Extras din emisiunea Dan Diaconescu în Direct difuzată în data de 10.09.2002;
- "... municipiul Cluj-Napoca. E unul dintre cele mai curate orașe. E apă acolo și rece și caldă, criminalitate, pe străzi, nu există, în orice caz, nu există cum există în orașele terorizate de haitele de țigani, de ne-au făcut de răs, acum, iarăși, în Europa." - Extras din emisiunea Dan Diaconescu în Direct difuzată în data de 10.09.2002;
- " Păi, românii nu mai au loc în țara lor, domnule. Nu mai au loc de evreii abuzivi, [...] nu mai au loc de haitele de țigani, nu mai au loc de haitele de UDMR-iști, nu mai au loc de bandele de mafioți." Extras din emisiunea Dan Diaconescu în Direct difuzată în data de 31.07.2002;
- "Românii nu înțeleg de ce mor ei de foame și de ce vin toți vagabonzii care nu-și permit nicăieri în lume asemenea obrăznicii să ne bată cu vergeaua la fund. De ce nu-l bate pe Michael Guest la fund, că s-ar putea să-i placă. Vă dați seama ce senzații tari i-ar da." (Moderatorul nu intervine);
- "Al Capone (...) fost băgat la pușcărie și ca orice american care se respectă, vezi Bruce Jackson, vezi Michael Guest, a murit de sifilis. Așa o să moară și aștia dacă se mai iau mult de mine." – Extras din emisiunea Dan Diaconescu în Direct difuzată în data de 10.09.2002

Comunicatul de presă al Consiliului Național al Audiovizualului

Pe 12 septembrie 2002, Consiliul Național al Audiovizualului a remis un comunicat de presă prin care își anunța decizia NR.94/12.09.2002 de retragere a licenței postului Omega TV, considerând că prin difuzarea acestei emisiuni au fost grav încălcate prevederile <<Legii audiovizualului nr. 504/11.07.2002, în special prevederile art. 40: "este interzisă difuzarea de programe care conțin orice formă de incitare la ură pe considerente de rasă, religie, naționalitate, sex sau orientare sexuală". Ca urmare, Consiliul a constatat că s-a adus o gravă încălcare interesului public și, în conformitate cu prevederile art. 95 al. 1 lit. b, a decis retragerea licenței postului. Conștienți de importanța deciziei, membrii Consiliului își asumă responsabilitatea, considerând-o o măsură de reinstaurare a legalității în activitatea audiovizualului și nu un atac la libertatea de exprimare. În acest context, C.N.A. solicită societăților de cablu să ia act de retragerea licenței postului OTV.>>

Despre C.N.A. Atribuții. Baza legală pentru decizia luată în cazul OTV

Consiliul Național al Audiovizualului este o autoritate publică autonomă sub control parlamentar, reprezentând garantul interesului public în domeniul comunicării audiovizuale. În calitatea sa de garant al interesului public, C.N.A. are obligația să asigure atât “*protejarea demnității umane și protejarea minorilor*” sau “*protejarea [...] culturii și limbilor minorităților naționale*” cât și “*respectarea exprimării pluraliste de idei și de opinii în cadrul conținutului serviciilor de programe transmise de radiodifuzorii aflați sub jurisdicția României*” și pluralismul surselor de informare a publicului. Aceste două principii de funcționare vor fi puse în balanță în acest caz.

Decizia C.N.A. a avut ca bază legală articolele 90 și 95 din Legea Audiovizualului nr. 504 / 2002.

ART. 90

(1) Constituie contravenții următoarele fapte:

- a) difuzarea unei opere cinematografice în afara perioadelor prevăzute în contractele încheiate cu deținătorii drepturilor de autor;
- b) utilizarea de tehnici subliminale în cadrul publicității sau teleshoppingului;
- c) utilizarea publicității mascate sau a teleshoppingului mascat;
- d) programarea și difuzarea de programe, cu încălcarea prevederilor art. 28 alin. (6) și (7), art. 29 - 33, art. 34 alin. (2) - (4), art. 39 alin. (1), art. 40 și ale art. 85 alin. (4) - (9);

[...] g)

(2) Faptele prevăzute la alin. (1) se sancționează cu amendă de la 50.000.000 lei la 500.000.000 lei.

(3) În cazul în care Consiliul decide că efectele unei fapte prevăzute la alin. (1) sunt minore, va adresa o somație publică de intrare în legalitate.

(4) Individualizarea sancțiunii în cazul săvârșirii uneia dintre contravențiile prevăzute în prezenta lege se face ținându-se seama de gravitatea faptei, de efectele acesteia, precum și de sancțiunile primite anterior, pe o perioadă de cel mult un an.

ART. 95

(1) În cazul în care săvârșirea uneia dintre contravențiile prevăzute la art. 90 și 91 aduce prejudicii grave interesului public, Consiliul poate decide aplicarea uneia dintre următoarele sancțiuni:

- a) reducerea cu până la jumătate a termenului de valabilitate a licenței audiovizuale;
- b) retragerea licenței audiovizuale.

ART. 95

(2) Deciziile luate în condițiile alin. (1) pot fi atacate la instanța de contencios administrativ, potrivit legii, în termen de 15 zile de la comunicare.

ART. 40

Este interzisă difuzarea de programe care conțin orice formă de incitare la ură pe considerente de rasă, religie, naționalitate, sex sau orientare sexuală.

Reacția societății civile. Protestul APADOR-CH și CJI

Reacțiile la această decizie a C.N.A. nu au întârziat să apară. Astfel, două organizații neguvernamentale, Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) și Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH) au remis un comunicat-protest cu privire la retragerea licenței OTV de către C.N.A. *“APADOR-CH și Centrul pentru Jurnalism Independent consideră că decizia Consiliului Național al Audiovizualului NR.94/12.09.2002 de retragere a licenței postului privat de televiziune OTV este o măsură inacceptabilă într-o societate democratică în care se respectă libertatea de exprimare și informare.”*

Argumentele protestatarilor aveau în vedere, pe formă, nemotivarea deciziei C.N.A. la momentul publicării acesteia, considerând că această nemotivare “lasă loc arbitrariului în aplicarea legii: *“Decizia CNA nu menționează în mod concret nici în ce au constat acele afirmații pe care le-a calificat ca fiind “antisemite, xenofobe, discriminatorii, calomnioase” și nici care sunt “prejudiciile grave aduse interesului public”.*

Decizia C.N.A. a fost contestată și pe fond de CJI și APADOR-CH, considerându-se că retragerea licenței unui post din cauza declarațiilor făcute în direct de un invitat *“poate duce la instaurarea cenzurii sau autocenzurii, ambele la fel de periculoase pentru libertatea de exprimare și dreptul la informație al publicului. Instituțiile de presă audio vizuală nu răspund pentru afirmațiile făcute în direct de persoanele invitate în studio, dar acestea din urmă răspund pentru afirmațiile lor.”* De aceea organizațiile considerau că, dacă susținerile senatorului Corneliu Vadim Tudor - invitatul emisiunilor în direct menționate în decizia CNA – au fost “antisemite, xenofobe și discriminatorii” nu trebuie să sufere nici gazda unei emisiuni, nici postul care difuzează emisiunea.

În intervențiile publice ulterioare reprezentantii APADOR-CH au făcut trimitere expresă la cazul Jersild vs. Danemarca judecat la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, remarcând că în Danemarca nu a fost închis postul pentru difuzarea unui astfel de interviu (postul nu a primit nici o sancțiune) și că ziaristul care a realizat interviul nu trebuia, potrivit Curții, să sufere nici o sancțiune.

Protestul mai menționa:

În plus, CNA a optat, de la început, pentru cea mai aspră sancțiune prevăzută de lege și a și aplicat-o imediat, ignorând dreptul postului OTV de a se adresa instanței de contencios administrativ în termen de 15 zile de la comunicare, potrivit art. 95 alineatul 2 din Legea audiovizualului.

Motivația C.N.A.

În decizia C.N.A. nu există o argumentație care să susțină amplexarea pedepsei. Ulterior protestului celor două organizații, la presiunea societății civile, Consiliul publică în pagina sa web (www.cna.ro) o motivare a deciziei, precum și alte documente care atestă repetatele avertismente către OTV și sesizări către diverse instanțe în privința unor contravenții și infracțiuni ale OTV.

Alte considerente juridice

O altă opinie referitoare la cazul Jersild vs. Danemarca ar fi că este numai parțial aplicabil la situația OTV. Motivația CEDO a făcut referire explicit la faptul că ziaristul danez a anunțat publicul că emisiunea sa va prezenta cazuri de rasism. În introducere, prezentatorul emisiunii a afirmat: *"În ultimii ani s-a vorbit mult despre rasism în Danemarca. Ziarele publică în mod frecvent cazuri în care minoritățile sunt întâmpinate cu neîncredere și resentimente. Cine sunt cei care urăsc minoritățile? De unde vin? Cum gândesc? Dl. Jens Olaf Jersild a vizitat o grupare de tineri extremiști la Osterbro, în Copenhaga"*. Există, așadar, o diferență esențială între cei doi moderatori, anume că unul a delimitat atitudinea postului de cea a intervievaților, în timp ce, în cazul OTV, discursul acuzat de incitare la ură pe considerente de rasă etc. nu a fost însoțit de nici un comentariu care să scoată moderatorul și, respectiv, postul tv din situația de a părea că susține poziția invitatului.

Pe de altă parte:

Art.15 al.5 din L 504/2002 prevede: **"Deciziile Consiliului, inclusiv motivarea acestora, se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I"**. Din redactarea textului rezultă că deciziile trebuie să includă și motivarea lor. Adică motivarea trebuie să existe odată cu decizia. Motivarea cuprinde, potrivit regulilor generale care se aplică atât actelor (deciziilor) administrative, cât și hotărârilor judecătorești, două componente: motivarea în fapt (se arată și se analizează, în concret și detaliat, ce a făcut cel sancționat, în ce constau faptele reținute în sarcina celui sancționat) și motivarea în drept (indicarea textelor de lege care permit luarea măsurii de sancționare).

Legea nu prevede vreun termen în care decizia motivată trebuie publicată în Monitorul Oficial și nici consecințele juridice ale publicării/nepublicării deciziei. Aceste două omisiuni ale legii urmează a fi suplinite pe calea interpretării logice a normei juridice. Dacă legiuitorul nu dorea să dea nici o semnificație publicării în Monitorul Oficial, nici nu mai prevedea această obligație. Dacă a prevăzut-o, înseamnă că îndeplinirea ei are aceleași consecințe ca și în cazuri similare, cum ar fi cazul legilor (art.78 din Constituție), respectiv intrarea în vigoare a deciziei nu poate avea loc mai devreme de data publicării în Monitorul Oficial (o lege poate intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial – este regulă- sau la un termen după data publicării, dacă în conținutul legii se prevede un astfel de termen). Din decizia CNA publicată în Monitorul Oficial lipsește însă motivarea în fapt. Astfel că nici cel sancționat și nici ceilalți nu pot cunoaște ce a făcut exact cel sancționat. Mai mult, în lipsa descrierii faptelor, cel sancționat se apără « în orb », bănuind doar cu ce ar fi putut greși și la ce s-ar putea gândi cel ce l-a sancționat.

O altă întrebare este aceea dacă deciziile pot fi publicate în Monitorul Oficial în orice stadiu s-ar afla ele sau numai atunci când sunt definitive și pot fi puse în executare. Pentru că legiuitorul tace, din nou, în cazul legii audiovizualului se vor aplica din nou principiile interpretării logice. În Monitorul Oficial nu se publică o decizie de mai multe ori, în diferitele sale forme de finalizare prealabilă, ci doar varianta finală. Este logic să publice doar o decizie definitivă, care urmează să-și producă efectele. Așa este și în cazul legilor. Ele nu se publică în Monitorul Oficial în faza de proiect sau după ce au ieșit numai de la o cameră și nici după ce au fost adoptate de ambele camere, ci numai după ce au fost promulgate de președinte. Deci, după ce au fost epuizate toate "căile de atac"

împotriva lor și au ajuns într-o formă definitivă. De aceea, deciziile CNA care se publică în Monitorul Oficial ar trebui să fie numai cele executorii. Legea tace însă și lasă loc liberului arbitru.

La întrebarea când sunt executorii deciziile CNA răspunde L 504/2002. Din păcate, și de această dată legea are omisiuni. Astfel, art.93 alin.3 din L 504/2002 prevede că pentru contravențiile sancționate *mai blând* (somație, amendă contravențională) decizia CNA nu devine executorie imediat, ci după trecerea termenului (15 zile de la comunicare) în care poate fi atacată în instanță, dacă nu a fost atacată. În mod logic, chiar dacă legea tace în continuare, dacă în acel termen decizia a fost atacată la instanță, ea va deveni executorie după ce instanța se va pronunța și o va menține. Art.95 din L 504/2002, care prevede *cea mai dură* sancțiune (retragerea licenței), conține o dispoziție în sensul că deciziile CNA pot fi atacate în instanță în 15 zile de la comunicare. Art.95 nu mai prevede însă când devine executorie decizia CNA. În tăcerea legii (care constituie o omisiune gravă, cu consecințe importante, întrucât lasă loc arbitrariului), urmează să aplicăm din nou regulile de interpretare logică. Și anume, dacă pentru sancțiuni mai blânde decizia nu este executorie imediat ci după trecerea unui termen (legat de atacarea în instanță a deciziei), este logic ca și pentru cea mai gravă sancțiune decizia să nu fie executorie imediat, ci după trecerea termenului avut în vedere și pentru sancțiunile mai blânde.

Măsura de retragere a licenței, care în fapt înseamnă desființarea postului radio sau tv, se ia, potrivit art.95 al.1 din L 504/2002, numai în cazul în care sunt îndeplinite două condiții, cumulativ :

-săvârșirea unei contravenții prevăzută de L 504/2002;

-contravenția să mai producă încă o consecință: să aducă grave prejudicii interesului public.

Dacă nu este îndeplinită cea de a doua condiție, nu se poate dispune retragerea licenței, iar contravenția este sancționată mai blând (de exemplu, prin amendă contravențională).

De aceea, motivarea în fapt trebuia să includă, pe lângă descrierea detaliată și analiza faptelor, indicarea și demonstrarea susținerii CNA că fapta respectivă «aduce prejudicii grave interesului public». În decizie doar se afirma că prin acele fapte s-au adus grave prejudicii interesului public. Afirmația nu este urmată de nominalizarea acestor prejudicii (care sunt ele în concret) și nici de demonstrarea faptului că ele s-au produs în realitate. Din redactarea textului de lege rezultă că nu este suficient ca faptele să producă «un pericol» de prejudiciere a interesului public, ci este necesar ca ele chiar să fi produs prejudicii efective, observabile și demonstrabile, interesului public. Mai mult, potrivit textului de lege, nu este suficientă producerea unui singur prejudiciu grav, ci este nevoie de producerea unei pluralități de prejudicii (art.95 alin.1 din L 504/2002).

De exemplu, în cazul deciziei CNA nu s-a indicat nici măcar în ce constau acele prejudicii grave. Ulterior, după unele reacții din media, au apărut în ziare afirmații dinspre CNA în sensul că prin faptele OTV s-ar împiedica intrarea țării în NATO. În primul rând, trebuie precizat că în decizia CNA nu există nici măcar o astfel de nominalizare a prejudiciului grav adus interesului public. Dar, chiar dacă nominalizarea ar fi existat, simpa afirmare a existenței acestui prejudiciu nu echivalează și cu demonstrarea că acel prejudiciu s-a și produs în realitate. Afirmația că s-a produs un anumit prejudiciu reprezintă doar o opinie, o părere. Ea trebuie urmată de prezentarea de

dovezi prin care să se demonstreze că prejudiciul amintit s-a și produs în realitate. Mai precis, revenind la exemplu, trebuia făcută dovada că, din cauza emisiunilor OTV, la nivelul NATO au fost luate sau inițiate măsuri care vizează respingerea țării de la integrarea în NATO. Lăsăm la o parte faptul că legea prevede necesitatea producerii unei pluralități de prejudicii grave și nu a unui singur prejudiciu.

În speță, CNA a publicat în Monitorul Oficial o decizie incompletă, din care lipsește motivarea de fapt. Nu sunt expuse și examinate nici faptele și nici prejudiciile grave aduse interesului public. Dar decizia publicată nu este numai incompletă, ci și nedefinitivă și neexecutorie, întrucât la data publicării nu expirase termenul prevăzut de lege (art.95 alin.2 din L 504/2002) pentru atacarea deciziei în instanță și, evident, nu există nici o hotărâre judecătorească care să confirme sau să infirme decizia.

Ulterior, după unele intervenții publice critice la adresa deciziei, CNA a prezentat pe site-ul său un număr de pagini care se doresc a fi motivarea în fapt a deciziei. Potrivit legii (art.15 al.5 din L 504/2002), motivarea trebuie publicată în Monitorul Oficial și trebuie să fie inclusă în decizie. Or, publicarea unor motive pe site nu echivalează cu îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege privind integrarea motivării în conținutul deciziei și publicarea în Monitorul Oficial.

Mai mult, CNA nu s-a rezumat să publice în Monitorul Oficial decizia incompletă și neexecutorie. CNA a trecut –prematur- și la punerea în executare a deciziei (care nu era executorie), prin trimiterea comunicărilor către operatorii de televiziune prin cablu, înainte de expirarea termenului de contestare în instanță și fără ca instanța să se pronunțe asupra deciziei. Deci, înainte ca decizia să devină executorie. Unii membri ai CNA au justificat punerea imediată în executare a deciziei prin argumente de genul că nu puteau să aștepte să se pronunțe justiția (cunoscută pentru modul mai lent în care acționează), timp în care postul tv putea comite noi contravenții și că dacă membrii CNA nu ar putea să facă acest lucru mai bine ar pleca acasă. Totuși, bunele intenții declarate nu pot înlătura obligația de a respecta procedurile legale existente. Se ajunge, altfel, la un fel de «haiducie juridică», în sensul că intențiile noastre de a face bine sunt suficiente pentru a acționa pe lângă lege atunci când aceasta ne împiedică, prin rigiditatea sa, de face tot binele pe care-l dorim. În societățile cu un anumit grad de dezvoltare, instituțiile publice au «răbdarea» de a face binele public în conformitate cu legea, chiar dacă aceasta le mai reduce din viteză și entuziasm. Dacă legea nu este bună, încercăm să o modificăm, nu o încălcăm pentru că se opune bunelor noastre intenții.

Cu privire la punerea prematură în executare a deciziei (înainte de a se pronunța instanța) se mai pune o întrebare. Dacă instanța va da câștig de cauză OTV, atunci CNA va trebui să plătească despăgubiri substanțiale OTV pentru fiecare zi în care i s-a interzis să transmită în baza unei decizii neexecutorii. Mai mult, chiar dacă ar pierde pe fond, OTV ar putea să ceară despăgubiri doar pentru că a fost împiedicată să transmită pe durata cât decizia CNA nu era executorie. Sau pentru că a fost împiedicată în baza unei decizii informale. *Despăgubirile plătite de CNA vor fi suportate din bani publici.*

În mod normal, CNA trebuia să-și revoce decizia cât mai rapid și, dacă își menținea punctul de vedere, urma să emită o nouă decizie, cu respectarea tuturor formalităților legale. Adică noua decizie trebuia să conțină și motivarea în fapt, inclusiv indicarea și

demonstrarea prejudiciilor grave aduse interesului public. Ea trebuia să fie pusă în executare după ce se pronunța instanța de judecată în sensul menținerii deciziei. Publicarea în Monitorul Oficial urma să se facă după ce devenea executorie. Oricum, chiar dacă o publicau mai înainte (pe motiv că legea a omis să reglementeze acest aspect), nu trebuia să o pună în executare înainte de a se pronunța instanța.

6. Constituția României. Prevederile referitoare la libertatea de exprimare

Modificarea Constituției României se află pe ordinea de zi a Parlamentului. Camera Deputaților a inițiat un proiect numit **Forumul Constituțional**, administrat în parteneriat cu Asociația ProDemocrația. **Forumul** asigură cadrul unei dezbateri între toate componentele societății civile asupra revizuirii Constituției, prin intermediul corespondenței scrise, prin intermediul sesiunilor de consultări și dezbateri și prin intermediul site-ului: www.forumconstitutional.ro. Organizațiile participante în cadrul întâlnirilor Forumului și-au exprimat deja punctul de vedere referitor la modificarea articolelor cu privire la Titlul II - Cap. II "*Drepturile și libertățile fundamentale*", aceste puncte de vedere urmând a fi incluse și în site-ul Forumului.

Referitor la prevederile constituționale ce vizează libertatea de exprimare, vă prezentăm mai jos o analiză realizată de organizația Article 19 și APADOR-CH în lucrarea "*România. O analiză a legii și a practicii judecătorești în materie de presă*" (1997). Organizațiile își mențin punctul de vedere.

<<Dreptul la libera exprimare este reglementat de Constituție în două articole diferite, și anume "Libertatea de Exprimare" (Articolul 30) și "Dreptul la informație" (Articolul 31).

Articolul 30 tratează libertatea de exprimare. Exercițarea acestui drept este garantată în paragrafele 1-4:

(1) "Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

(4) Nici o publicație nu poate fi suprimată."

Următoarele paragrafe ale Articolului 30 impun restricții:

(5) "Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege."

Paragrafele 6, 7 și 8 ale Articolului 30 impun restricții severe asupra conținutului dreptului la libera exprimare. Modalitatea imperativă în care sunt formulate aceste prevederi creează o ierarhie a valorilor și a restricțiilor asupra exprimării. În consecință, instanțelor de judecată le este retrasă posibilitatea aplicării principiului proporționalității și a balansării valorilor aflate în conflict în cauzele supuse judecării. Acest lucru este îngrijorător, având îndeosebi în vedere faptul că ideea de a proteja discursul, în special cel de presă, în numele interesului public, nu face parte încă din cultura legală.

Prin restrângerea dreptului la libera exprimare, fără a se lua în considerare condițiile în care drepturile pot fi limitate, potrivit testului menționat anterior, aceste prevederi constituționale încalcă normele internaționale cu privire la libertatea de exprimare. De exemplu, Articolul 30 (8) pare să impună răspunderea editorului sau a autorului chiar și atunci când o afirmație defăimătoare a fost numai reprodusă, cum este cazul interviului. În mod evident, nu este rezonabil să se pretindă “cenzurarea” interviurilor de orice afirmație posibil defăimătoare. În opinia Curții Europene, aceasta ar avea un efect descurajator asupra libertății de exprimare.

Mai mult, unele din motivele enumerate de paragraful 7 al Articolului 30, de interdicție a exprimării, în special cel de “defăimare a țării și a națiunii” nu au suport în legislația internațională. Această dispoziție constituțională încalcă tratatele internaționale privind drepturile omului, care interzic restricțiile pe baza altor motive decât cele enumerate expres în textele lor (de exemplu, cele care se regăsesc în Articolul 10 (2) al CEDO [Convenției Europene a Drepturilor Omului]).

În Constituția României există și alte îngrădiri cu un caracter general asupra exercițiului drepturilor și libertăților. Articolul 49 (1) prevede: “Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav”. Articolul 49 (2) prevede, referitor la restricțiile permise de primul paragraf, că: “Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății”.

Aceste dispoziții derogatorii generale depășesc cu mult restricțiile permise de tratatele internaționale în materia drepturilor omului. Cu toate că tratatele permit derogări generale, acestea pot fi făcute doar “în caz de război sau de alt pericol public care amenință viața națiunii” (Articolul 15 al CEDO). Articolul 4 al PIDCP [Pactului Internațional privind Drepturile Civile și Politice] este aproape identic. Este clar că Articolul 49 (1), care permite restrângeri pentru motive ca “desfășurarea instrucției penale” și “morală publică” oferă Guvernului puteri inacceptabil de mari de interferență cu exercitarea drepturilor constituționale.

(...)

Recomandări privind Constituția

- *Restricțiile de fond prevăzute de Articolul 30, paragrafele 6 și 7 din Constituție trebuie abrogate, întrucât nu sunt conforme cu garanțiile prevăzute de legislația internațională referitoare la libertatea de exprimare;*

- *Restricțiile prevăzute în Constituție cu privire la libertatea de exprimare trebuie interpretate în sens restrâns, astfel încât acestea să se aplice numai atunci când sunt prevăzute prin lege, când scopul lor este suficient de important pentru a permite o limitare conformă cu dreptul internațional, când nu există alte mijloace de realizare a scopului urmărit și când restricția este “necesară într-o societate democratică” (iar restricția poate fi menținută numai atât timp cât continuă să fie necesară);*
- *Clauza derogatorie generală din Constituție prevăzută în Articolul 49 trebuie modificată astfel încât să permită limitarea unor drepturi numai la cazurile în care este amenințată viața națiunii, așa cum se prevede în tratatele internaționale, ca de exemplu în Convenția Europeană a Drepturilor Omului.>>*

Capitolul II
**GRUPURI DE PRESIUNE SI INFLUENȚA LOR ASUPRA MASS
MEDIA ROMÂNEȘTI. MECANISME ȘI CAZURI CONCRETE**

Libertatea de exprimare este influențată negativ de presiuni exercitate de diferite grupuri de presiune - oameni de afaceri, politicieni, magistrați etc. care acționează solidar pentru a-și proteja activitățile de ochiul publicului.

Instituțiile de presă devin vulnerabile la acest gen de intervenții și din cauza problemelor financiare pe care le au.

Una dintre modalitățile cele mai primitive folosite pentru a preveni apariția unui articol este coruperea zaristului. Presa a semnalat câteva cazuri de flagrant în care au fost surprinși ziariști acceptând mită.

Dacă această metodă nu dă rezultate, grupurile de presiune încearcă să forțeze mâna patronilor de media. Contractele de publicitate devin astfel o modalitate de a crea o situație "avantajoasă" de ambele părți (vezi capitolul dedicat corupției în mass media).

Intimidarea sau amenințările cu moartea sunt folosite numai ca ultimă soluție.

În sfârșit, o altă sursă de limitare a libertății de exprimare este generată de interesele politice ale patronilor de presă care sunt totodată membri ai unor partide sau au interese politice. Intervenția asupra agendei editoriale este directă, conceptul de clauză de conștiință fiind un neologism absolut în România. Uneori instituții de media sunt create cu scopul explicit de a fi utilizate ca instrumente de presiune politică și economică.

1. Libertatea de exprimare în mediile audiovizuale. Principalele posturi TV

Televiziuni

În România au fost eliberate până în prezent 120 de licențe de televiziune pentru transmisie prin antenă, 2217 de licențe pentru transmisie prin cablu și 22 pentru satelit. Acestea acoperă practic tot mediul urban și parte din cel rural. Un singur canal de televiziune – România 1 – acoperă cvasitotalitatea teritoriului. (sursa: CNA, iulie 2002). Dintre acestea, 4 televiziuni acoperă aproape 90% din audiența națională: TVR (2 canale ale televiziunii publice) – 36,4%, PRO-TV + ACASĂ TV (trustul privat PRO) – 25,9%, ANTENA 1 (post privat) – 18,9% și PRIMA TV (post privat) – 7,1%. Restul televiziunilor acoperă 11,7%. (sursa: ARBOMEDIA, iulie 2001)

O monitorizare a programelor de actualități din prime-time a celor mai audiate 4 posturi de televiziune, difuzate pe durata unei săptămâni (7 – 14 mai, 2002) indică un dezechilibru îngrijorător în acoperirea vieții politice. Manipularea agendei este evidentă mai ales în ceea ce privește prezența pe ecran a personalităților reprezentative ale partidelor politice: liderii formațiunilor politice aflate la putere sunt prezenți într-o proporție de 78% față de cei aflați în opoziție (22%) (sursa: Agenția de Monitorizare a Presei). Figura cea mai proeminentă este cea a premierului (24 apariții), care este urmat de președinte și apoi de o serie de miniștri. Singurul protagonist al opoziției, președintele PD apare de 7 ori, niciodată în calitatea sa de lider politic, ci în cea de primar al capitalei. O grijă deosebită manifestă televiziunile pentru persoana primului ministru, care nu apare niciodată în context nefavorabil.

Cea mai recentă monitorizare pe principalele posturi TV realizată de Agenția de Monitorizare a Presei pentru perioada 26 sept – 9 oct. 2002 indică același dezechilibru în acoperirea vieții politice. Astfel, știrile despre reprezentanții coaliției guvernamentale au o pondere de 78% față de opoziție cu numai 22% - pe toate cele 5 posturi mediatizate. Adrian Năstase acoperă 47% din aparițiile liderilor politici la știrile din prime time, iar președintele Ion Iliescu 23 %. (vezi *Anexa - Raport de Monitorizare*)

Modalitățile prin care se ajunge la acest nivel de manipulare a agendei sunt diferite pentru cele 4 canale TV.

Canalul public este prin tradiție obedient față de putere. Presiunile sunt exercitate la nivelul persoanelor aflate în poziții de conducere. Posturile cele mai sensibile sunt cel de președinte, de director general și cel de director al departamentului de știri al postului România 1. Directorul general și-a exprimat explicit obediența în public (ședință a Consiliului de Administrație, relatare a unui participant). O altă relatare din interiorul instituției se referă la intervenția unui ministru pentru eliminarea din grila de programe a unui talk-show care urma să fie produs de analistul politic Stelian Tănase, personalitate neînregimentată politic. Consiliul de Administrație este dominat, în prezent, de reprezentanți ai puterii politice, dar, încă odată, presiunile din partea cabinetului premierului și al președinției sunt adresate direct persoanelor din funcțiile menționate.

PRO-TV este unul dintre cele mai vizionate canale private de televiziune. Din cauza unui management defectuos, postul figurează între primele 10 firme cu datorii față de stat. Cuantumul datoriilor era estimat la 50 de milioane de dolari. Existența acestei datorii este explicația cel mai frecvent invocată pentru obediența postului față de puterea politică.

ANTENA 1, postul privat care concurează cu PRO TV pentru prima poziție în topul audienței, este în proprietatea unui om de afaceri care este totodată liderul politic al unui partid aliat cu partidul de guvernământ.

Cazul MTC

PRIMA TV este în proprietatea unei companii multinaționale (SBS); cu toate acestea, la nivelul managementului, s-au stabilit relații oculte cu actuala putere politică. Una dintre aceste relații a făcut subiectul unui scandal de presă și al unor interpelări parlamentare. Ministrul Lucrărilor Publice, Transporturilor și Locuinței, dl. Miron Mîtea, a fost acuzat că a virat o sumă de aproximativ 6 milioane de dolari din bani publici, prin intermediul unui post miniatural de televiziune din provincie, către o companie de publicitate aflată în proprietatea directorului PRIMA TV.

Traian Băsescu, președintele PD, a prezentat, într-o conferință de presă, documente care susțin acuzația de fraudă în dauna avutului public. Ministrul Muncii este acuzat că, prin intermediul unei hotărâri de guvern (H.G. 451-2001) a transferat milioane de dolari aparținând unor companii ce țin de Ministerul Transporturilor în conturi private. Bani au fost investiți într-o televiziune din Constanța – (MTC-TV – Maritime Training Centre Television). Printr-o Hotărâre de Guvern, a fost înființată societatea MTCTV SA, a cărei misiune declarată este să popularizeze realizările companiilor din subordinea Ministerului

Transporturilor. MTC-TV urmează să producă emisiuni TV care vor fi difuzate la nivel național de postul PRIMA TV, timp de 3 ani, săptămânal. Suma pe care ministerul își propune să o aloce acestei operațiuni este de 35.42 milioane dolari timp de 3 ani. Pentru a se finanța operațiunea, trei dintre companiile ministerului s-au asociat cu MTC-TV și au virat sume care au atins, până la data la care a izbucnit scandalul, aproximativ 6 milioane de dolari. Baniile au fost ulterior virate, în baza altui contract de asociere, de data asta între MTC-TV și o firmă de publicitate – GLOBAL MEDIA, principal acționar Cristian Burci, directorul PRIMA TV – către această firmă pentru “coproducții de televiziune, campanii de marketing și de publicitate”. În fapt, 6 milioane de dolari au fost virate în 2001 de la trei companii de stat către MTC TV, iar de aici în contul unei companii off shore – ROMANIAN INVESTMENT DEVELOPMENT, cu acționar unic ALBANY HOLDINGS, cu sediul în Trenton, New Jersey. Interpelat în parlament, pe acest subiect, Ministrul Muncii a răspuns că “își asumă întreaga răspundere”. Traian Băsescu a sesizat oficial toate instituțiile responsabile. Nu există urmări. Scandalul nu a fost vizibil pe principalele posturi de televiziune.

Din punctul nostru de vedere, cel mai grav fenomen de limitare a accesului cetățenilor la informație se petrece la nivelul televiziunilor. Aprecierea noastră este motivată în primul rând de amploarea impactului manipulării prin televiziuni: peste 90% din populație se uită la televizor, doar aproximativ 20% citește presa scrisă; dintre cei care se uită la televizor, 90% aleg cele 4 posturi prezentate mai sus.

2. Alte forme de abuz împotriva dreptului la libera exprimare

Cazul Armagedon II

Ovidiu Cristian Iane a fost reținut trei zile și jumătate în arestul Inspectoratului General al Poliției pentru acuzația de diseminare de informații false de natură a aduce prejudicii siguranței naționale (art. 168 Codul Penal). O.C. Iane transmisese, pe 16 ianuarie, dintr-o adresă e-mail creată ad-hoc un raport anonim, care aducea o serie de acuzații de corupție lui Adrian Năstase, prim-ministru al României. Acest raport a fost trimis la o serie de adrese de e-mail ale unor instituții publice, ambasade străine și persoane fizice.

Raportul, numit Armagedon II survine difuzării unui prim raport (Armagedon I) care constituia o critică la adresa situației armatei române. Ca urmare a preluării în media a acestor rapoarte, Parchetul General s-a autosesizat.

Pe 17 ianuarie firma de calculatoare la care O.V. Iane lucra și era acționar (S.C. Favorit Tech S.R.L.) a fost vizitată de ofițeri care s-au prezentat ca fiind de la I.G.P. Aceștia au spus că făceau un control de rutină. Ofițerii au constatat că existau în firmă trei softuri fără licență și, au decis să se deplaseze și la domiciliul lui O.V. Iane.

Aici au constatat că, computerul personal al lui Iane nu avea, de asemenea, licență pentru software, drept care i-au confiscat calculatorul, dischete și CD-uri și l-au arestat preventiv pe acesta. În computer s-au găsit dovezi că Iane trimisese raportul Armagedon II, drept care, la capetele de acuzare a fost adăugată infracțiunea de diseminare de informații false. În arest, Iane a recunoscut că a trimis e-mailul la cererea unui prieten, Mugur Ciuvică.

Ciuvică neagă acest lucru. Ciuvică este fostul șef de cabinet al fostului președinte, Emil Constantinescu și actual director executiv al ASPEC, o organizație neguvernamentală.

Mugur Ciuvică este cercetat în libertate pentru infracțiunea de instigare la diseminarea de informații false. Casa în care acesta locuia cu prietena sa și casa mamei lui Ciuvică au fost percheziționate. Câteva dosare, agende și casete video au fost reținute spre cercetare.

Pe 21 ianuarie Parchetul General a decis eliberarea din arestul preventiv a lui O.V. Iane și cercetarea acestuia în stare de libertate. Motivația procurorilor a fost aceea că Iane nu prezintă pericol public. Dar capetele de acuzare împotriva acestuia nu au fost schimbate.

Adrian Năstase a declarat presei că Iane este cercetat pe baza articolul 168 din Codul Penal pentru că acuzațiile de corupție aduse primului ministru ar afecta credibilitatea acestuia în relațiile internaționale, și implicit în negocierile României de aderare la NATO și UE. Câteva zile mai târziu, primul ministru își cerea scuze pentru această afirmație și declara că Raportul Armagedon II a fost transmis cu scopul de a-i discredita imaginea într-un moment în care campania anti-corupție a fost declanșată.

Menționăm că afirmațiile cuprinse în raportul Armagedon II constituiau în fapt un colaj de informații care au fost deja publicate în presă de-a lungul anilor, raportul aducând puține adăugiri.

În prezent, atât Ovidiu Cristian Iane, cât și Mugur Ciuvică se află în continuare sub anchetă, fără însă ca instituțiile competente să dea vreun semn că se lucrează pe acest caz. Iată convingerea pe care Ovidiu Iane o avea încă din mai 2002: *"Cazul meu este tergiversat, pentru a mă timora, pentru a crea presiuni psihice asupra mea."*

Cazul Ziarul de Vrancea

În județul Vrancea cotidianul Monitorul de Vrancea a fost, pe de o parte, cel mai citit și, pe de alta, singurul care publica articole despre corupția din administrația locală. În primăvara acestui an – martie – s-a declanșat o operațiune concertată de eliminare a publicației de pe piață: proprietarul titlului și-a cedat drepturile firmei un om de afaceri local (Trinesec Serv. SRL acționar principal Corneliu Prunache) care a angajat o nouă echipă redacțională, a primit sediu pentru redacție din partea Consiliului Județean și a intentat prompt un proces fostului ziar, pentru că acesta a apărut pentru câteva zile sub titlul "Monitorul". Simultan, Primăria a reziliat contractul cu firma care edita ziarul inamic (Nord Est Media SRL), retrăgându-i acesteia dreptul de a exploata rețeaua de distribuție de presă din municipiul Focșani (reședința județului). Cu toate că decizia a fost atacată în justiție, iar instanța a suspendat punerea în execuție, Primăria a declanșat ridicarea cu forța a tuturor celor 40 de chioșcuri din rețea. Evenimentul a fost subiect de scandal public, ziaristii de la fostul ziar Monitorul s-au legat cu lanțuri de chioșcuri pentru a împiedica abuzul. La operațiune au participat toate forțele de ordine – poliție, jandarmi. Rețeaua de difuzare aflată în proprietatea statului – RODIPET - a refuzat să încheie contract de difuzare cu fostul Monitorul, rebotezat azi "Ziarul de Vrancea".

Ultima soluție pentru a supraviețui a fost difuzarea prin vânzători volanți, dar și aceștia au fost hărțuiți de poliție și agresați fizic de anagajați ai firmei de bodyguard ai lui

Corneliu Prunache. Precizăm că acest om de afaceri este principalul client al contractelor cu Primăria, el fiind asociat în unele firme cu Președintele Consiliului Județean, Marian Oprișan. De altfel, conform ziaristilor de la "Ziarul de Vrancea", acesta este cuplul care a instrumentat întreaga operațiune. Eliminarea rețelei de difuzare a continuat în întreg județul, primarii din celelalte localități fiind forțați să se conformeze. Acestor atacuri li s-au adăugat intimidări și amenințări adresate direct ziaristilor și conducerii ziarului, iar fotoreporterul ziarului a fost agresat fizic.

În sfârșit, ceea ce are o relevanță clară pentru natura opresivă a acțiunii este cantitatea astronomică de procese care au fost intentate ziaristilor și firmei care editează "Ziarul de Vrancea": 134 de procese; suma totală pretinsă este de 12,5 miliarde de lei (approx. 380 000 EURO). Pentru toate aceste agresiuni – boicotarea difuzării, refuzul accesului la informații de interes public, hărțuirea prin procese, intimidări, agresiuni fizice și chiar amenințarea cu moartea – societatea civilă a reclamat autorităților să intervină. Cum Marian Oprișan nu era doar reprezentantul guvernului în județ ci și președintele organizației PSD, o delegație din partea conducerii partidului a descins pentru un control în județ.

Concluzia a fost că "Grupul operativ al partidului, format din vicepreședinții PSD Ioan Rus, Alexandru Athanasiu și Florin Georgescu, aflat vineri la Focșani, a concluzionat: "Deși nu toate meritele pe care și le asumă președintele CJ îi aparțin, Marian Oprișan este un tânăr politician de perspectivă, foarte bun pentru PSD".

Cazul Ioan Mircea Pașcu

Ministrul Apărării Naționale, Ioan Mircea Pașcu, deranjat de dezvăluirile presei, care vizau fraude de milioane de doalri în ministerul său, a expediat un comunicat de presă oficial tuturor ziarelor centrale, în care i-a amenințat cu moartea, voalat, pe toți jurnaliștii români: *"Ca atare, nu ne mai rămâne decât să le mulțumim celor care <mor de grija altora>, amintindu-le totuși că și viața lor e scurtă, iar sănătatea este și pentru ei un bun prea de preț, care nu trebuie pus în pericol prin lansarea unor dezbateri cu un înalt consum emoțional, stresant."*

Ministrul Pașcu a prezentat scuze public jurnaliștilor români numai după ce presa internațională l-a criticat în termeni foarte duri pentru iresponsabilitate și a cerut demisia sa: *"Speranțele României de a adera la NATO au fost subminate de comunicatul MapN ce amenința viețile ziaristilor ce au pus la îndoială progresul înregistrat de țara lor în vederea atingerii țelului de integrare în Alianță"*.

Cazul RODIPET

Vânzările reprezintă 80% din veniturile publicațiilor de pe piața românească.

RODIPET, principala rețea de distribuție din România, se află în proprietatea statului. Dată fiind situația ei economică precară, RODIPET are un impact negativ asupra întregii prese scrise. Firmele locale de distribuție sunt puține și destul de slabe ca să reprezinte o competiție reală.

a. Anul acesta, în iulie, în Brăila existau numai trei publicații: cotidianul “*Monitorul de Brăila*”, un săptămânal, “*Ancheta*” (buletin informativ al Poliției Brăila) și “*Brăila*”, o publicație cu două apariții pe săptămână (finanțată de primarul Anton Lungu, după cum se menționează pe prima pagină).

“*Brăila*” este singura publicație care primește publicitate de la Primăria Brăila, proprietarul său, Stan Munteanu, fiind un apropiat al primarului Lungu.

Începând din 2001, Stan Munteanu a fost numit director al RODIPET Brăila.

Există cel puțin două exemple care arată impactul negativ al numirii unui patron de media în fruntea rețelei locale de distribuție:

- cotidianul *Brăileanul* a apărut timp de 8 luni, până când a dat faliment, din cauza faptului că rețeaua RODIPET nu îl distribuia;
- în octombrie 2001 s-a înființat ziarul “*Realitatea*”. RODIPET nu a acceptat distribuția acestuia, ceea ce a dus la falimentul publicației la numai două luni de la apariție.

Deși RODIPET nu vinde exemplarele care îi sunt destinate spre distribuție, percepe o taxă pentru acest serviciu.

b. Singurul ziar central de limbă maghiară din România, “*Romaniai Magyar Szo*” și-a suspendat temporar apariția în perioada 17-22 octombrie 2002. Motivul a fost acela că RODIPET nu a respectat contractul încheiat cu acest ziar și nu a plătit suma datorată pentru cele 4 luni în care distribuise ziarul. După presiuni din partea “*Romaniai Magyar Szo*” și a altor societăți, RODIPET și-a achitat datoria, însă ziarul a acumulat în acest timp datorii către stat și a pierdut 600 de abonați.

3. Ministerul Informațiilor Publice. Strategia de imagine a guvernului

Prin Hotărârea de Guvern Nr. 13 din 4 ianuarie 2001 (publicată în Monitorul Oficial Nr. 16 din 10 ianuarie 2001) Guvernul României decide înființarea unui nou minister numit Ministerul Informațiilor Publice. Conform articolului 2 din HG “Ministerul Informațiilor Publice elaborează și aplică strategia și Programul de guvernare în domeniul informațiilor publice, relațiilor cu românii de pretutindeni și relațiilor interetnice”. Conform articolului 3, alineatul 10 și 14, Ministerul “**asigură și coordonează producerea integrată și unitară a mesajului public guvernamental și coordonează răspândirea informațiilor publice prin toate mijloacele de comunicare**”; “asigură consultanță tehnică și, după caz, coordonează, în limitele competențelor, **gestionarea crizelor și a conflictelor de comunicare, care pot afecta încrederea opiniei publice interne și internaționale în legătura cu programele și acțiunile Guvernului**”.

În vara anului 2001, presa a publicat un document numit: *Strategia de imagine publică a Guvernului*. Specialiștii în imagine ai guvernului recomandau distragerea atenției mass media de la subiecte ca sistemul judiciar sau corupție.

În vara anului 2002, Ministerul Informațiilor Publice a elaborat un alt document, de manipulare a jurnaliștilor. Această nouă strategie era destinată pentru durata vacanței Primului Ministru (1-15 august).

Capitolul III

CORUPȚIA ÎN PRESĂ

O nouă problemă a intrat în dezbateră mass media în ultimele luni: șantajul pe care unele ziare îl practică, se pare, în mod curent, asupra companiilor multinaționale, cu intenția de a obține de la acestea contracte de publicitate. Câteva instituții au decis să spargă tăcerea și să condamne această practică, făcând un apel la standardele profesionale și etice ce ar trebui să guverneze în presă.

Precaritatea economiei României are consecințe importante pe de o parte asupra volumului de publicitate cât și asupra măsurii în care românii cheltuiesc bani pentru a se informa. Statisticile arată ca numai 20% din populația alfabetizată citește ziare. Cumpărătorii și publicitatea sunt sursele de venituri ale mass media. Or, când ambele surse sunt reduse, vulnerabilitatea instituțiilor media față de presiunile economice este crescută. De această situație au profitat unele companii - atât dintre cele aflate în proprietatea statului cât și din sectorul privat - care au folosit publicitatea ca instrument de influență a conținutului editorial. Relația publicitate - editorial este, de altfel, explicit formulată în unele contracte în care publicitarul solicită publicației/postului să nu difuzeze informații defavorabile pe durata apariției reclamei. De acest gen de relație profită și reprezentanții administrației publice și politicienii, utilizând resursele financiare pentru publicitate ale întreprinderilor de stat. (Mai mult de 70% din proprietatea industrială din România se află în proprietatea statului fiind administrată de guvern).

Odată instalată această cutumă, unii editori au înțeles că relația poate fi inversată. Așa că aceștia au folosit informația produsă de jurnaliștii de investigație din propriile redacții pentru a forța obținerea de publicitate, ceea ce înseamnă șantaj. Toate aceste comportamente sunt evocate de membrii comunităților ambelor medii profesionale în regim informal.

În ultimele luni, însă, în urma unor asemenea politici considerate prea agresive ale unor actori din mass-media, au apărut primele reacții publice.

Asociația Internațională de Publicitate (IAA) și Camera de Comerț Americană din România (AmCham) au luat o poziție publică împotriva ziarelor care exercită presiuni asupra companiilor străine pentru a le determina pe acestea să își facă publicitate în paginile lor și au cerut ca astfel de șantaje să înceteze. De exemplu, Evenimentul Zilei menționa publicațiile Ziua și Independent ca fiind două dintre cele care practică astfel de șantaje.

Printre companiile denigrate de Ziua și Independent s-au numărat, de pildă, Porsche, Audi, Renault-Dacia, Connex, Restaurantele McDonald's, Zepter, în câteva cuvinte cei mai importanți ofertanți de publicitate. (sursa: *Academia Cațavencu*, un articol de Marius Drăghici)

Conform IAA, în primele șase luni ale anului, dintr-un buget de publicitate total de 21 de milioane de dolari, 18 milioane de dolari au fost vărsați către 7 publicații naționale.

Pricewaterhouse Coopers a publicat un avertisment în toate publicațiile economice importante în legătură cu experiența pe care au avut-o cu unul dintre ziarele de limbă

engleză. După ce Pricewaterhouse Coopers a refuzat să sponsorizeze un anumit eveniment, ziarul de limbă engleză a publicat articole negative la adresa acestei companii. "Cazul este deja de notorietate și vrem ca această practică în mass media să înceteze. Noi suntem în favoarea unui jurnalism corect", a spus Monica Nistorescu, Director de Relații Publice-PWC. (Sursa: *Business Week Review*, un articol de Larisa Ghițulescu)

Radu Florescu, directorul Saatchi & Saatchi și președintele Uniunii Agențiilor de Publicitate din România, a declarat: "În mai multe rânduri, firma noastră a fost abordată pentru a sponsoriza (noi sau clienții noștri) diverse proiecte promovate de către o anumită publicație. La refuzul nostru (din motive obiective) o serie de articolașe sau chiar editoriale prezentau informații deformate sau chiar fapte complet neadevărate. În plus, articolele respective făceau referire la diverse chestiuni ca fiind spuse de mine. Aceste neadevăruri au fost menționate atât într-o publicație în limba engleză cât și în alte două publicații care apar în limba română. De fiecare dată, am contactat editorul publicației respective. Din păcate, o singură publicație românească a răspuns (ce-i drept după multe presiuni) acordându-mi un drept la replică. În ceea ce-i privește pe ceilalți editori, aceștia au ales să mă ignore. Din acel moment am ignorat și eu la rândul meu orice articol pe baza faptului că lipsa credibilității este foarte la modă iar o reacție de a mea vizavi de aceste articole negative, nu va face decât să le dea satisfacție sau chiar credibilitate. În acest moment poziția mea este de a trece peste astfel de incidente." (Sursa: *Business Week Review*, un articol de Larisa Ghițulescu)

Unul dintre ziarele pe care Evenimentul Zilei le-a criticat în mod deschis a fost, după cum am mai arătat, cotidianul Ziua, condus de Sorin Roșca Stănescu. Ziua s-a aflat pe primul loc în ierarhia ziarelor în funcție de bugetul de publicitate primit, cu aproape 8,6 milioane de dolari, potrivit AC Nielsen. Evenimentul Zilei s-a situat pe locul doi, cu venituri din publicitate în valoare de aproximativ 4,5 milioane de dolari, urmat de Adevărul cu 4,3 milioane.

Contactat de Business Review, Roșca-Stănescu directorul ziarului Ziua a declarat: "Cornel Nistorescu a început această campanie pentru că ziarul său nu atrage suficientă publicitate; și Nistorescu trebuie să explice cumva asta acționarilor. Încearcă să explice propriul eșec prin criticarea altor publicații. Ziua nu practică șantajul pentru a atrage publicitatea. Aceste atacuri sunt reluate anual de Nistorescu, iar efectul e mereu același: noi atragem publicitate, Evenimentul Zilei nu. Și asta se întâmplă pentru că publicul nostru țintă este diferit." (Sursa: *Business Week Review*, un articol de Larisa Ghițulescu)

Și săptămânalul Academia Catavencu a publicat un articol având ca temă același mult-disputat subiect: șantajul practicat de unele instituții de media. Sub titlul *Despre puterea de rezistență a presei în fața puterii zecilor de milioane de dolari*, Marius Drăghici scoate la iveală și alte aspecte legate de publicitatea din presa românească. Unul dintre acestea este publicitatea care provine de la companiile cu capital de stat. *Petrom S.A.*, *CFR S.A.*, *Romtelecom* au transferat mai mult de 15 milioane de dolari către presă. Peste 70% din această publicitate se îndreaptă către presa scrisă.

Anul acesta, potrivit statisticilor Biroului Român de Audit al Tirajelor, în 6 luni Ziua a încasat din publicitate 2,1 milioane de dolari, sumă foarte apropiată de cea încasată de

ziarul Adevărul: 2,2 milioane de dolari. Dar Ziua are un tiraj de 38 000 de exemplare, în timp ce tirajul ziarului Adevărul este de aproximativ 137 000 de copii. Evenimentul Zilei a primit 3,2 milioane de dolari (tiraj: 102 399 de exemplare), România Liberă – 3 milioane de dolari, Jurnalul Național – 2,6 milioane de dolari, Libertatea – 2,3 milioane de dolari (500 000 de exemplare).

(Sursă: săptămânalul *Capital*)

Cazul ziarului Ziua a fost cercetat îndeaproape de Academia Cațavencu. O analiză asupra acestui ziar, pe o perioadă de 8 luni de zile, relevă faptul că publicitatea a fost împărțită după cum urmează: CFR SA – 34 apariții, Societatea de Administrare a Activelor Feroviare SA – 31, Întreprinderea de Automatizări și Semnalizări Feroviare SA – 35, Institutul de Studii și Proiectări CFR – 21, Mitrea TV – 72, la care se adaugă publicitatea de la Administrația Națională a Drumurilor, Administrația Aeroportului Internațional Otopeni, Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian, Administrația Porturilor Maritime Constanța, toate instituțiile fiind sub autoritatea Ministerului Lucrărilor Publice, Transporturilor și Locuinței.

(Sursă: săptămânalul *Academia Cațavencu*)